

Geç Hitit Beylikleri

Anadolulu bazı kavimlerin saldırıları, bağılı devletçiklerin isyanları ile zayıflamış olan Hitit Krallığı'na son yıkıcı darbeyi batıdan gelen Ege Göçleri olarak bilinen yıkıcı göç dalgası vurmuştur. Yeni gelen istilacı göçebe kavimlerle beraber, Anadolu uzunca bir süre yazılı kaynakların olmadığı karanlık döneme girer. Orta Anadolu'da dört yüz yıllık bir zaman ne yazılı ne de arkeolojik verilerle herhangi bir belirgin uygarlığın izlerinin takip edilemediği dönemdir. Hitit Krallığı'nın yeni gelen istilacılar tarafından yıkılmasında sonra, bunların baskılarına maruz kalan Hitit yönetiminde yaşayanlar yurtlarını terk ederek daha güneye ve güneydoğuya doğru çekilmek zorunda kalmış olmalıydılar. Hititli, Luvili bu etnik gruplar Anadolu'nun güneydoğusunda ve Kuzey Suriye'de Aramiler ve Hurriler ile de karışarak Geç Hitit Devletleri dediğimiz küçük krallıkları kurmuşlar; aynı adla anılan uygarlığın temsilcileri olmuşlardır. Tuz Gölü'nden Kuzey Suriye'ye dek uzanan coğrafyada irili ufaklı olarak beliren bu krallıkların tarihi, kaynakların dağınık ve az olması nedeniyle yeterince ortaya konulamamaktadır. Geç Hitit Dönemi'nden günümüze dek ulaşılmış olan, Hitit İmparatorluk Dönemi'nde de kullanıldığını bildiğimiz Luvi hiyeroglif yazısı ile yazılmış yazıtlar tarihsel içerikli geniş bilgi sunmaktan çok uzaktır. Bu krallıkların tarihi onların ilişkide oldukları çağdaşları Asur Krallığı'nın kaynaklarından öğrenilir. Bu kaynaklarda da onlardan Asur'la ilişkileri ölçüsünde bahsedildiği için yine sürekli ve bütün tarihsel bilgi edinilemez. Geç Hitit Devletleri'nin en batıda olanı Tabal adını taşır. Kuzeyde Kızılırmak'tan güneyde Aladağlar ve Bolkar Dağları'na, batıda Tuz Gölü'nden doğuda Gürün'e dek uzanan bölgedeki Tabal, söz konusu krallıklar arasında sınırları açısından en büyüğünü teşkil eder. M.Ö. 2. binyılda da Luvi etnik unsurunun, dolayısıyla Luvi kültürünün yayılım alanı içinde olduğu kabul edilen Tabal ülkesindeki M.Ö. 1. binyıla ait Luvi hiyeroglif yazıtlarında edinilen sınırlı bilgiler, Asur kaynakları ile paralellik gösterir ve kimi zaman birbirini tamamlar. Milidia Krallığı, Malatya bölgesini kaplamaktaydı. Fırat'ın doğusunda ve batısında yayılmış olan Milidia, Asur kaynaklarında M.Ö.

11. yüzyıldan itibaren yer alır. Hitit Krallığı'nın güneydoğudaki önemli vassallerinden biri konumundaki Kargamış, Geç Hitit Devletleri arasında da en dikkat çekici olanlardandır. Fırat'ın geçiş yerini kontrol altında tutan, stratejik öneme sahip bu kent, M.Ö. 11. yüzyıl Asur kaynaklarında güçlü bir krallık olarak tanınmaktadır.